KEHYS ry Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry
The Finnish NGDO Platform to the EU

26.9.2017

Kehys ry:n lausunto EU27-päämiesten tulevaisuuspohdintaan ja Rooman julistuksen seurantaan (E 29/2017 vp)

Kehys pitää EU:n tulevaisuuspohdintaa tärkeänä ja ajankohtaisena. Kansalaisjärjestöjen näkemyksen mukaan komission alkuperäiset viisi skenaariota perustuivat osittain virheelliseen analyysiin unionin ongelmista. Siinä missä komission näkemyksissä ongelmat liittyivät toimivaltakysymyksiin, kansalaisjärjestöjen mielestä suurempi ongelma on löydettävissä EU:n politiikan sisällöissä. Agenda2030 ja kestävä kehitys loistavat poissaolollaan valkoisen kirjan skenaarioissa, joissa olisi voitu viedä Euroopan unionia kohti kestävää tulevaisuutta, jossa jokaisen oikeudet toteutuvat ja maapallon ekologisia rajoja kunnioitetaan. Komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker oli selvästi kuullut osan kansalaisten ja kansalaisyhteiskunnan huolista ja siirsi Euroopan unionin tilaa käsitelleessä puheessaan huomion Euroopan arvoihin ja politiikan sisältöihin. Kestävästä kehityksestä puheessa ei kuitenkaan edelleenkään mainittu sanallakaan.

Valkoista kirjaa seuranneet temaattiset keskusteluasiakirjat olivat yhtä lailla tervetulleita ja tarpeellisia. Komission asiakirjoissa mainitaan lukuisia hyviä ja kannatettavia EU:n politiikkaa ohjaavia tavoitteita ja periaatteita sekä tunnistetaan keskeisiä prosesseja ja trendejä, jotka muovaavat globaalia toimintaympäristöä. Pidämme esimerkiksi myönteisenä, että komission globalisaation hallintaa koskevassa asiakirjassa nostetaan esiin kansainväliset toimet globalisaation ohjaamiseksi ja todetaan EU:n tavoitteena olevan muovata oikeudenmukaisempaa ja reilumpaa kansainvälistä järjestystä inhimillisen hyvinvoinnin edistämiseksi. On myönteistä, että komissio korostaa EU:n tukevan yhteistyötä ja painottaa tarvetta kehittää globaalia säännöstöä, todeten myös että *”toisilla aloilla säännöt eivät varmista tasapuolisia toimintaedellytyksiä tai puutu riittävästi haitalliseen ja vilpilliseen toimintaan, kuten veropetoksiin, korruptioon, luonnonvarojen riistämiseen, laittomiin rahoitusvirtoihin, haitallisiin valtiontukiin tai sosiaaliseen polkumyyntiin.”*

Vastaavasti EU:n rahoituksen tulevaisuutta koskevassa keskusteluasiakirjassa tuodaan esille sekä tarve "*siirtyä kohti uusia ja kestäviä kasvumalleja, joissa taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät näkökohdat yhdistyvät kokonaisvaltaisella ja integroidulla tavalla*" että jatkaa "*investointeja vakauden ja kestävän kehityksen tukemiseksi EU:n kumppanimaissa*".

Olemme kuitenkin pettyneitä komission tapaan tarkastella EU:n tulevaisuutta keskittyen ennen kaikkea EU:n kaupan, kilpailukyvyn ja talouskasvun turvaamiseen sekä taloudelliseen globalisaatioon liitettyjen uhkien ja haittojen torjuntaan, mikä asettaa kestävyyden vääjäämättä toissijaiseen asemaan. Kestävä kehitys ei voi olla päälle liimattu liite, jota tuetaan mahdollisuuksien mukaan ydintoiminnan lisänä.

Toivomme EU27-päämiehiltä ja komissiolta laaja-alaista ja pitkän tähtäimen tulevaisuuden visiota, jonka lähtökohtana olisi nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvinvoinnin ja elinmahdollisuuksien turvaaminen. Kansainvälinen kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n edistäminen ja toteuttaminen olisi luonteva lähtökohta rakennettaessa tämän päivän ja tulevaisuuden Eurooppaa.

EU kestävän kehityksen edelläkävijä – nyt ja tulevaisuudessa

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman (Agenda 2030) hyväksyminen syyskuussa 2015 oli globaali merkkipaalu. Euroopan unioni osoitti johtajuutta neuvottelujen aikana ja profiloitui vahvana globaalina kestävän kehityksen edistäjänä. Yhteisesti sovitun ja eurooppalaisia arvoja edistävän Agenda 2030:n tulee tulevaisuudessa ohjata EU:n päätöksentekoa kaikilla politiikanaloilla. Hyvinvoinnin edistyminen planeetan kantokykyä ja ekologisia rajoja kunnioittaen edellyttää EU:n instituutioiden johdonmukaista ja selkeää sitoutumista kestävään kehitykseen sosiaalista, ympäristöllistä ja taloudellista ulottuvuutta tasapainottaen.

EU-jäsenmaat vaativat kesäkuun 2017 neuvoston päätelmissään komissiota laatimaan vuoden 2018 puoliväliin mennessä strategisen suunnitelman Agenda 2030:n toimeenpanemisesta EU:ssa. Tämän suunnitelman tulisi kattaa sekä nopeasti lyhyellä aikavälillä vauhtiin saatettavat toimet että pidemmän ajan suunnitelman siitä, miten EU vastaa Agenda 2030:n transformatiivisuuden haasteeseen. Euroopan parlamentti toisti vaatimuksen heinäkuussa 2017 hyväksytyssä päätöslauselmassaan. Komission puheenjohtajan kirjeessä (13.9.2017) neuvostolle ja parlamentille mainitaan komission laativan vuoden 2018 aikana *reflection paperin* Agenda 2030:n jalkauttamisesta vuoteen 2025 asti.

- Yleisten asioiden neuvoston päätelmiä seuraten EU:n tulee laatia vuoden 2018 puoliväliin mennessä kokonaisvaltainen strateginen suunnitelma Agenda 2030:n toimeenpanemiseksi kaikilla politiikanaloilla kestävän kehityksen eri ulottuvuuksien tasapainoisen toteutumisen varmistaen. Komission työohjelmassa mainittu *Reflection Paper* ei aja tätä asiaa.
- EU:n tulee edistää kestävää kehitystä tukevaa politiikkajohdonmukaisuutta, hyödyntämällä paremmin vaikutusarviointejaan ja kehittämällä uusia keinoja tilivelvollisuuden vahvistamiseksi, epäjohdonmukaisuuden vähentämiseksi ja välttämättömän epäjohdonmukaisuuden vaikutusten minimoimiseksi.

EU:n rahoituksen tulevaisuus

EU:n rahoitusta on jatkossa kehitettävä joustavampaan ja yksinkertaisempaan suuntaan tavalla, joka asettaa kestävän kehityksen rahoituksen ehdoksi. Ei riitä, että EU rahoittaa kestävää kehitystä Euroopassa ja unionin kumppanimaissa erillisellä rahoituksella, jos valtaosa sen rahoituksesta ei tue kestävää kehitystä tai on jopa sitä haittaavaa.

EU:n ulkosuhteiden rahoitusvälineitä uudistettaessa ja mahdollisesti yhdistettäessä on pidettävä huoli siitä, että kehitysyhteistyön rahoitus pysyy selvästi erillään puhtaasti EU:n omista intresseistä lähteviin välineisiin ja ohjelmiin. Euroopan muuttoliiketilanne ja turvallisuushuolet ovat saaneet jäsenmaat ja komission avaamaan nykyisiä kehitysyhteistyötä rahoittavia välineitä, jotta ne voisivat tukea paremmin EU:n muuttoliike- ja turvallisuuspolitiikkaa. Pidämme turvallisuuden ja kehityksen yhteyden vahvistamista

erittäin tärkeänä, mutta sitä ei voida rahoittaa muuttamalla tai vaarantamalla EU:n kehityspolitiikan päätavoitetta.

- EU:n pitäisi hyväksyä ja seurata rahoituksessaan kestävyysperiaatteita, jotka varmistavat ihmisten hyvinvoinnin ja planeetan kantokyvyn rajojen kunnioittamisen.
- EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan rahoituksen kasvu ei saa vaikuttaa EU:n kehitysyhteistyömäärärahoihin, vaan sen on tapahduttava ulkosuhteiden rahoituksen kokonaisuutta kasvattamalla.

Talouskasvun tavoittelusta kestävän hyvinvoinnin turvaamiseen

Euroopan tulevaisuutta rakennettaessa ensisijaisena päämääränä tulee olla nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvinvointi. Pelkkä bruttokansatuotteella mitattavan talouskasvun tavoittelu takaa tämän tavoitteen toteutumista, vaan nykyinen jatkuvaa talouskasvua edellyttävä talousjärjestelmä saa aikaan vakavia ympäristöongelmia ja kasvattaa kuilua rikkaiden ja köyhien välillä. Bruttokansantuotteen kasvattamisen sijaan Euroopan on pyrittävä aidosti kestävä kehitykseen ja inhimillinen hyvinvoinnin lisäämiseen. Tärkeä askel oikeaan suuntaan on ottaa käyttöön **bruttokansantuotteelle vaihtoehtoisia hyvinvoinnin ja kehityksen indikaattoreita sekä hyödyntää niitä päätöksenteon tukena EU:ssa ja kaikissa EU:n jäsenmaissa.** EU:n tulee edistää BKT:lle vaihtoehtoisten hyvinvoinnin mittareiden kehittämistä ja käyttöönottoa myös kansainvälisillä foorumeilla.

Kestävän kehityksen arvot ohjaamaan Euroopan tulevaisuutta

Euroopan unioni ja kestävän kehityksen Agenda 2030 rakentuvat samojen perusarvojen varaan. Ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo ja oikeusvaltio ovat siten avaimia kestävään Euroopan tulevaisuuteen. Nämä arvot ovat kuitenkin olleet viime aikoina koetuksella.

Vaikka ihmisten liikkumisen myönteinen vaikutus kestävälle kehitykselle on todettu niin Agenda 2030:ssa kuin IMF:n tutkimuksissa, suhtaudutaan Euroopassa ihmisten liikkumiseen ja maahanmuuttoon tällä hetkellä varauksella. Unionin viimeaikaiset toimet muuttoliiketilanteen ratkaisemiseksi ovat sotineet sen omaa arvopohjaa vastaan. Esimerkkinä tästä Junckerin linjapuheessa 13. syyskuuta kehuttiin EU-Turkki -sopimusta merkittävänä onnistumisena vain hetkeä ennen kuin Turkin todettiin olevan niin kaukana eurooppalaisista arvoista, että jäsenyysneuvotteluiden ovi on tiukasti kiinni. Ristiriitaiset toimet ovat entisestään ruokkineet pelon ilmapiiriä Euroopassa ja ihmisten liikkumisen positiiviset yhteiskunnalliset vaikutukset ovat häviämässä poliittisesta keskustelusta.

EU:n tulee siksi painottaa muuttoliikkeen kehitysulottuvuutta ja turvata ihmisoikeuksien toteutuminen eikä esimerkiksi ulkoistaa rajavalvontaansa valtioille, jotka rikkovat ihmisoikeuksia, kuten se on viime aikoina tehnyt.

Lisätietoja: **Rilli Lappalainen**, pääsihteeri, Kehys ry, 050 561 3456, rilli.lappalainen@kehys.fi